

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-172/21 – 1

Lieta C-172/21

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2021. gada 19. marts

Iesniedzējtiesa:

Landgericht Köln (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 15. marts

Prasītāja un apelācijas sūdzības iesniedzēja:

EF

Atbildētāja un atbildētāja apelācijas tiesvedībā:

Deutsche Lufthansa AG

[..]

Landgericht Köln [Kēlnes apgabaltiesa]

Lēmums

lietā

EF, [..] Berlīne,

prasītāja un apelācijas sūdzības iesniedzēja,

[..]

pret

Deutsche Lufthansa AG, [..] Kēlne,

atbildētāja un atbildētāja apelācijas tiesvedībā,

[..]

Tiesvedību apturēt.

Pamatojoties uz LESD 267. pantu, uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus par Savienības tiesību normu interpretāciju:

1) Vai uz gaisa pārvadātāja un cita uzņēmuma noslēgta pamatlīguma pamata šim uzņēmumam pieejama biļešu cena, kura ir izdevīgāka par parastajām biļešu cenām (šajā gadījumā 152,00 EUR, nevis 169,00 EUR) **[oriģ. 2. lpp.]** un kuru var rezervēt vienīgi attiecīgā uzņēmuma darbinieku darījumu braucienu vajadzībām, ir uzskatāma par samazinātu biļešu cenu, kas [plašai] sabiedrībai nav tieši vai netieši pieejama, Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmā teikuma izpratnē?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša: vai ir uzskatāms, ka šāda uzņēmumam pieejama biļešu cena ir arī daļa no gaisa pārvadātāja vai ceļojuma rīkotāja noteiktas biežu lidojumu programmas vai citas komerciālas programmas Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrā teikuma izpratnē?

P a m a t o j u m s:

I.

1.

Prasītāja prasa, lai atbildētāja, kura darbojas kā gaisa pārvadātājs, viņai samaksātu kompensāciju 250,00 EUR apmērā atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91 (turpmāk tekstā – “Regula (EK) Nr. 261/2004”).

Turpinājumā ir izklāstīti nozīmīgie faktiskie apstākļi.

Prasītājai bija apstiprināta rezervācija 2019. gada 15. jūnija lidojumam LH 191 no Berlīnes Tēgeles [*Tegele*] lidostas uz Frankfurti, ko bija paredzēts veikt atbildētājai, kā arī savienotajam lidojumam EN 8858 no Frankfurtes uz Florenci. Pirmajā savienotajā lidojumā LH 191 izlidošana bija paredzēta plkst. 14.45, bet ielidošana – plkst. 15.55. Otrajā savienotajā lidojumā EN 8858 izlidošana bija paredzēta plkst. 16.50, bet ielidošana – plkst. 18.20. Tomēr pirmais savienotais lidojums aizkavējās, un galamērķis tika sasniegts tikai plkst. 16.53. Tādēļ prasītāja nokavēja otro savienoto lidojumu. Ar piedāvāto aizstājošo lidojumu prasītāja savu galamērķi sasniedza plkst. 23.43.

Attālums no Berlīnes-Tēgeles līdz Florencei ir mazāks par 1500 km.

2

Lidojumu rezervēšanu veica prasītājas darba devēja – sabiedrība *Borderstep Institut GmbH*, izmantojot atbildētājas un šīs sabiedrības nolīgtu biļešu cenu. Līdz ar to šo lidojumu cena bija mazāka par parasto biļetes cenu, proti, tā bija 152,00 EUR, nevis 169,00 EUR. Šādu samazinātu cenu var rezervēt vienīgi sabiedrības *Borderstep Institut GmbH* darbinieku, proti, viņu darījumu braucienu vajadzībām. [oriģ. 3. lpp.]

Prasītāja vispirms vērsās pie sabiedrības *EUClaim Deutschland GmbH*, kas ar 2019. gada 8. augusta vēstuli prasītājas vārdā aicināja atbildētāju samaksāt kompensāciju 250 EUR apmērā. Ar 2019. gada 9. septembra vēstuli prasītāja ar savu pārstāvju starpniecību vēlreiz aicināja atbildētāju veikt maksājumu. Atbildētāja maksājumus neveica.

2.

Pirmās instances tiesa prasību noraidīja. Tā uzskatīja, ka, ņemot vērā Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmo teikumu, lieta neietilpst šīs regulas piemērojamības jomā. Rezervētās biļetes cenas gadījumā runa esot par samazinātu biļešu cenu, kas plašai sabiedrībai nav tieši vai netieši pieejama. Biļešu cena ir pieejama plašai sabiedrībai, ja principā ikviena persona var veikt rezervāciju. Tā tas ir arī tad, ja, lai varētu izmantot konkrētu biļetes cenu, personai, kas veic rezervāciju, ir jāatbilst konkrētām pazīmēm, kā tas ir, piemēram, gadījumā ar biļešu cenām senioriem vai bērniem. Taču uzņēmumam pieejamas biļešu cenas izmantošanas nosacījums nav vis kāda personīga pazīme, bet gan darba devēja vienošanās ar attiecīgo gaisa pārvadātāju ar individuāliem izmantošanas nosacījumiem, piemēram, pasūtījumu apjoma minimumu, un ar individualizētām biļešu cenām. Tādējādi to personu loks, kas var izmantot attiecīgo biļešu cenu, tiek konkrēti noteikts tā, ka šī biļešu cena vairs nav tieši vai netieši pieejama ikvienam.

3.

Prasītāja par šo pirmās instances tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, ar kuru tā uztur spēkā savus prasījumus.

Prasītāja uzskata, ka uz uzņēmumam pieejamām biļešu cenām neattiecas Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmais teikums un ka tādēļ lieta ietilpst šīs regulas piemērojamības jomā. Šī tiesību norma attiecoties tikai uz īpašām biļešu cenām (esošiem vai bijušiem) gaisa pārvadātāju vai ceļojumu aģentūru darbiniekiem (t. i., uz atļaidēm, kuras sauc par *Industry discounts* vai *Agent Discounts*). Šādos gadījumos apkalpojošā gaisa pārvadātāja interese veikt pārvadāšanu esot ne tikai saimnieciska, tādēļ likumdevējs esot vēlējis, lai regula uz šādiem gadījumiem neattiektos. Savukārt lielam uzņēmumam šāda samazināta, uzņēmumam pieejama biļešu cena tiekot piešķirta tāpēc, lai tas pie gaisa pārvadātāja rezervētu pēc iespējas vairāk lidojumu. Likumdevējs neesot vēlējis liegt pasažieriem, kuri šādas biļešu cenas gadījumā maksā gandrīz pilnu biļetes cenu un kuriem nav citādas ciešas saiknes ar apkalpojošo gaisa pārvadātāju,

iespēju prasīt kompensāciju. Tas būtu pretrunā šīs regulas pamatidejai, proti, ka tā ir labvēlīga patērētājiem. Rezervētā biļešu cena esot pieejama arī plašai sabiedrībai. Šajā ziņā par plašu sabiedrību esot uzskatāmas **[oriģ. 4. lpp.]** visas personas, kas nav saistītas ar aviosabiedrības uzņēmumu.

Turklāt, kā uzskata prasītāja, nozīmīga esot arī Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrajā teikumā ietvertā atkāpe no izņēmuma, jo uzņēmumam pieejamas biļešu cenas esot uzskatāmas par biežu lidojumu programmu. Šāda pamatlīguma dēļ uzņēmums kā klients visā līguma darbības laikā vismaz faktiski esot piesaistīts konkrētam gaisa pārvadātājam.

Atbildētāja lūdz noraidīt apelācijas sūdzību.

II.

Lai varētu pieņemt nolēmumu par šo apelācijas sūdzību, ir nepieciešams Eiropas Savienības Tiesas prejudiciālais nolēmums, kurā sniegtas atbildes uz prejudiciālajiem jautājumiem.

1.

Jautājums ir nozīmīgs lietas izspriešanai. Gadījumā, ja uz uzņēmumam pieejamu biļešu cenu attiektos Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmais teikums un ja uz to arī neattiecas Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrajā teikumā ietvertā atkāpe no izņēmuma, apelācijas sūdzība nebūtu apmierināma. Savukārt, ja tas tā nebūtu, apelācijas sūdzība būtu apmierināma, jo tad prasītājai būtu tiesības uz prasīto kompensāciju. Prasītāja savu galamērķi sasniedza ar 5 stundu un 23 minūšu nokavējumu. Atbildētāja nav apgalvojusi, ka būtu pastāvējuši ārkārtēji apstākļi Regulas (EK) Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta izpratnē.

2.

Tas, vai tāda uzņēmumam pieejama biļešu cena kā pamatlietā aplūkojamā ir uzskatāma par samazinātu biļešu cenu, kas [plašai] sabiedrībai nav tieši vai netieši pieejama, Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmā teikuma izpratnē un vai ir uzskatāms, ka tā ir arī daļa no gaisa pārvadātāja vai ceļojuma rīkotāja noteiktas biežu lidojumu programmas vai citas komerciālas programmas Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrā teikuma izpratnē, ir Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta interpretācijas jautājums, par kuru šaubu gadījumā var lemt vienīgi Eiropas Savienības Tiesa.

3.

Saskaņā ar nostāju, ko līdz šim ir pārstāvējusi šī palāta, samazināta, uzņēmumam pieejama biļešu cena, kura piemērojama uz gaisa pārvadātāja un cita uzņēmuma noslēgta pamatlīguma pamata, un kuru var rezervēt vienīgi attiecīgā uzņēmuma darbinieku darījumu braucienu vajadzībām, ir uzskatāma par samazinātu biļešu

4

cenu, kas [plašai] sabiedrībai nav tieši vai netieši pieejama, **[oriģ. 5. lpp.]** Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmā teikuma izpratnē (*LG Köln* [Kēlnes apgabaltiesas] spriedums, 2020. gada 17. marts, 11 S 33/19, *juris*; *LG Köln* spriedums, 2020. gada 17. novembris, 11 S 373/19, pēdējais nav publicēts).

a)

Par jautājumu, vai uzņēmumam pieejamas biļešu cenas, kuras pēc līguma ar gaisa pārvadātāju noslēgšanas ir piemērojamas vienīgi attiecīgajam uzņēmumam, ir uzskatāmas par biļešu cenām, kas plašai sabiedrībai nav tieši vai netieši pieejamas, judikatūrā un doktrīnā ir paustas ļoti dažādas nostājas.

Doktrīnā – atbilstoši prasītājas juridiskajam viedoklim – lielākoties tiek pausts uzskats, ka Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmais un otrais teikums attiecas tikai uz tirdzniecības atlaidēm, kas brīvā tirgū nav pieejamas un kas tiek piešķirtas aviosabiedrību darbiniekiem vai ceļojumu aģentiem vai birojiem, kuri ar tām sadarbojas, piemēram, *Industry Discount (ID)*, *Agent Discount (AD)* un *Personal Education Program (PEP)* cena [..]. Par plašu sabiedrību varot uzskatīt vienīgi tādu personu kopumu, kuras nav saistītas ar aviosabiedrības uzņēmumu, taču ne aviosabiedrības vai tūrisma uzņēmumu, kuri ar to sadarbojas, darbiniekus [..], turklāt esot pietiekami, ka biļešu cena ir pieejama tikai klientu individuālajām pazīmēm piesaistītai plašas sabiedrības daļai – bērniem, skolēniem, studentiem, senioriem [..]. Arī uzņēmumam pieejamas biļešu cenas vismaz netieši katrā ziņā ir pieejamas arī šādi definētai plašas sabiedrības daļai [..]. Katrā ziņā tas izrietot no Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrā teikuma jēgas un nolūka, par ko liecinot šajā tiesību normā ietvertā atkāpe no izņēmuma [..]. **[oriģ. 6. lpp.]**

Judikatūrā, ciktāl zināms un publicēts, ir paustas dažādas nostājas, un tā nav nostiprināta. Piemēram, *AG Hamburg* [Hamburgas pirmās instances tiesa] uzskata, ka samazinātu, uzņēmumam pieejamu biļešu cenu gadījumā šīs regulas piemērojamība nav izslēgta (*AG Hamburg* tiesvedība, 2019. gada 1. novembris, 23a C 83/19), savukārt dažas *AG Köln* [Kēlnes pirmās instances tiesas] nodaļas (*AG Köln* spriedums, 2016. gada 4. novembris, 136 C 155/15), *AG Bremen* [Brēmenes pirmās instances tiesa] (*AG Bremen* spriedums, 2020. gada 16. janvāris, 16 C 313/19) un *AG Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas pirmās instances tiesa] (*AG Frankfurt am Main* spriedums, 2019. gada 4. aprīlis, 32 C 1964/18) uzskata, ka samazinātu, uzņēmumam pieejamu biļešu cenu gadījumā regula nav piemērojama. *LG Frankfurt am Main* ir nospriedusi, ka pat konkrētai profesijai – žurnālistiem – piešķirtu atlaidi nevar uzskatīt par tādu, kas ir tieši vai netieši pieejama plašai sabiedrībai (*LG Frankfurt* spriedums, 2014. gada 6. jūnijs, 24 S207/134s, citāts no *Schmid*, *NJW* 2015, 513, 5. punkts).

b)

Palātas ieskatā tāda uzņēmumam pieejama biļešu cena kā šeit aplūkojamā nav uzskatāma par “[plašai] sabiedrībai pieejamu”. Atšķirībā no doktrīnā paustā

uzskata šī palāta nesaskata, piemēram, pazīmes, kas liecinātu, ka Regulas Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmais un otrais teikums attiektos tikai uz aviosabiedrību un tūrisma uzņēmumu darbiniekiem piešķirtām tirdzniecības atlaidēm. Tirdzniecības atlaides gan ir minētas arī Komisijas pamatnostādnēs par šīs regulas interpretāciju. Attiecībā uz 3. panta 3. punkta pirmo teikumu tajās ir teikts: “Šī norma attiecas uz īpašām cenām, ko gaisa pārvadātāji piedāvā saviem darbiniekiem.” [Neoficiāls tulkojums] Tomēr neatkarīgi no tā, ka minētās pamatnostādnes nav juridiski saistošas, no tā nevar secināt, ka šī tiesību norma attiektos vienīgi uz šādām biļešu cenām. Pret to liecina jau Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrajā teikumā ietvertā atkāpe no izņēmuma, saskaņā ar kuru biežu lidojumu programmas ir izslēgtas no pirmajā teikumā ietvertā regulējuma. Ja pirmais teikums jau sākotnēji attiektos tikai uz biļešu cenām, kuras piemēro saviem vai saistītiem darbiniekiem, šāda atkāpe no izņēmuma būtu pilnīgi lieka, jo šādu biļešu cenu gadījumā runa tik un tā nav par biežu lidojumu programmu. Līdz ar to, ja likumdevējam būtu bijis nodoms panākt šādu tiesību normas izpratni, tas būtu varējis otro teikumu vispār neiekļaut. Palāta uzskata, ka no tā, ka likumdevējs tā nav rīkojies, katrā ziņā izriet, ka pirmais teikums attiecas ne tikai uz tirdzniecības atlaidēm saviem darbiniekiem un tūrisma uzņēmumu darbiniekiem. Pretējais viedoklis, kas dažkārt pausts doktrīnā, arī nepaskaidro, kā šāda izpratne varētu būt atbilstīga otrajam teikumam. Tikai vienā atsaucē šajā sakarā ir norādīts, ka otrais teikums ir tikai deklaratīva tiesību norma, jo pirmais teikums katrā ziņā neattiecoties uz biežu lidojumu programmām – runa esot tikai par ES likumdevēja “pakalpojumnormu” [...] **orig. 7. lpp.** [...]. Palāta tam nevar piekrist. Palāta uzskata, ka šajā ziņā runa ir par apļveida argumentāciju.

Tomēr, no otras puses, šķiet – lai gan palātai par to nav jālemj –, ka konkrētai biļešu cenai katrā ziņā būtu jābūt neierobežoti pieejamai plašai sabiedrības kopumā. Šajā ziņā kā plašas sabiedrības pazīme pilnīgi pietiekams ir tas, ka konkrēta biļešu cena ir pieejama vienīgi konkrētai, pēc objektīviem personīgiem kritērijiem definētai plašas sabiedrības daļai, kā tas ir, piemēram, gadījumā ar biļešu cenām, kas paredzētas bērniem un senioriem (skat., piemēram, arī *AG Bremen* spriedumu, 2020. gada 16. janvāris, 16 C 313/19). Tomēr tad rodas jautājums, kāda veida kritēriji ir izmantojami šādas grupas noteikšanai, lai šādas biļešu cenas gadījumā vēl varētu runāt par plašas sabiedrības daļai pieejamu biļešu cenu šīs tiesību normas izpratnē. Palāta uzskata, ka par šādu plašas sabiedrības daļu runa var būt vienīgi tad, ja šāda grupa tiek noteikta, ņemot vērā tādas tās dalībniekiem piemītošas objektīvas, personīgas pazīmes kā, piemēram, vecums vai, attiecīgā gadījumā, skolēna vai studenta statuss. Taču uzņēmumam pieejamas biļešu cenas gadījumā piederība grupai izriet nevis no pasažiera personīgas pazīmes, bet gan no pasažiera darba devēja līgumattiecībām ar gaisa pārvadātāju. Tādējādi, lai varētu izmantot samazināto biļešu cenu, nepietiek ar to, ka ceļotājs ir tikai konkrēta lieluma uzņēmuma darbinieks. Gluži pretēji – šim uzņēmumam iepriekš ir bijis jānoslēdz attiecīgs pamatlīgums. Tātad šādas biļešu cenas piešķiršana ir piesaistīta *inter partes* kritērijam, ko noteikušas pamatlīguma puses (*AG Bremen* spriedums, 2020. gada 16. janvāris, 16 C 313/19).

Tomēr, pat ja izdarītu pieņēmumu, ka piederība šādai grupai Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmā teikuma izpratnē var tikt balstīta uz to, ka klients ir tāda uzņēmuma darbinieks, kas noslēdzis līgumu ar gaisa pārvadātāju, strīdīgās biļešu cenas gadījumā katrā ziņā nav tā, ka šī biļešu cena – kaut vai netieši – būtu brīvi pieejama šai “plašas sabiedrības daļai”. Tas tādēļ, ka arī tā uzņēmuma darbinieki, kas šajā gadījumā ir noslēdzis pamatlīgumu par samazināto biļešu cenu, to nevar izmantot brīvi. Ir skaidrs, ka strīdīgā biļešu cena drīzāk ir piemērojama vienīgi darījumu braucienu vajadzībām darba attiecību ietvaros, nevis darbinieku privātiem ceļojumiem. Katrā ziņā šā skaidri noteiktā nolūka dēļ samazinātās biļešu cenas pieejamība vairs nav atkarīga tikai no pasažiera personīgām pazīmēm, un vairs nav runas par plašai sabiedrībai pieejamu biļešu cenu (skat. arī *AG Köln* spriedumu, 2016. gada 4. novembris, 136 C 155/15 [..] **[oriģ. 8. lpp.]** [..]). Tā ir arī izšķiroša atšķirība no citām iespējamām biļešu cenām, kas piemērojamas kādai plašas sabiedrības daļai. Piemēram, biļešu cenas bērniem vai senioriem ir piemērojamas neatkarīgi no ceļojuma nolūka. Arī skolēniem un studentiem paredzēto biļešu cenu pieejamība parasti nav nosacīta ar to, ka lidojums būtu saistīts ar mācībām skolā vai studijām.

4.

Palāta uzskata, ka uz tādu biļešu cenu kā šeit aplūkojamā neattiecas arī Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrajā teikumā ietvertā atkāpe no izņēmuma, saskaņā ar kuru neatkarīgi no pirmā teikuma šī regula attiecas uz pasažieriem, kuru biļetes ir izsniegtas saskaņā ar gaisa pārvadātāja vai ceļojuma rīkotāja noteiktu biežu lidojumu programmu vai citu komerciālu programmu (*LG Köln* spriedums, 2020. gada 17. marts, 11 S 33/19, *juris*; *LG Köln* spriedums, 2020. gada 17. novembris, 11 S 373/19, nav publicēts).

Judikatūrā un doktrīnā lielā mērā pastāv vienprātība, ka šī tiesību norma katrā ziņā attiecas uz bieži ceļojošu personu programmām un jūdžu krājēju programmām. Tomēr dažkārt tiek arī uzskatīts, ka arī uzņēmumam pieejamas biļešu cenas galā ir paredzētas klientu lojalitātes veicināšanai un klientu piesaistīšanai un ka tādēļ arī uz šādām biļešu cenām attiecas otrajā teikumā ietvertā atkāpe no izņēmuma [..]. Tomēr palāta uzskata, ka klientu lojalitātes veicināšanas un klientu piesaistīšanas jēdzienus Regulas Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta otrā teikuma izpratnē nevar saprast tik plaši. Tas tādēļ, ka galu galā ikviena samazināta biļešu cena ir paredzēta klientu piesaistīšanai. Taču, ja uzskatītu, ka šāda samazināšana pati par sevi ir pietiekama, lai varētu piemērot otrajā teikumā minēto atkāpi no izņēmuma, tas nozīmētu to pašu, iepriekš aprakstīto rezultātu: galu galā ne uz vienu samazinātu biļešu cenu, kas tiek piešķirta ar uzņēmumu nesaistītām personām (turklāt pēdējie minētie jau nav klienti šaurā nozīmē), neattiektos Regulas (EK) Nr. 261/2004 3. panta 3. punkta pirmais un otrais teikums, un otrajā teikumā ietvertā tiesību norma būtu pilnīgi lieka. Tādā gadījumā pirmajā teikumā ietvertā tiesību norma attiektos tikai uz tirdzniecības atlaidēm. Taču, ja tāds būtu bijis likumdevēja nodoms, tam būtu bijis vienkāršāk to tieši formulēt pirmajā teikumā, bet otro, lieko teikumu nemaz neiekļaut. Taču tā tas nav rīkojies. Nevar arī izdarīt pieņēmumu, ka likumdevējs būtu vēlējies, izmantojot aprūtināto

aplinkus ceļu, kāds ir otrajā teikumā ietvertā atkāpe no izņēmuma, reglamentēt tikai to, ka no šīs regulas piemērojamības jomas ir izslēgtas vienīgi tirdzniecības atlaides. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ palāta uzskata, ka otrais teikums uz uzņēmumam pieejamām biļešu cenām neattiecas un ka tas attiecas vienīgi uz pasažieriem, kuriem biļete ir piešķirta kā prēmija biežu lidojumu programmas vai [orig. 9. lpp.] citas komerciālas programmas, piemēram, jūdžu krājēju programmas ietvaros (skat. arī *AG Köln* spriedumu, 2016. gada 4. novembris, 136 C 155/15).

[..]

[noslēguma formulējums, paraksti]

DARBA VERSIJA